

Petra Achbergerová, Amra Sarajlić

INTEGRÁCIA OSÔB S UDELENOU MEDZINÁRODNOU OCHRANOU NA TRHU PRÁCE V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Integrácia osôb s udelenou medzinárodnou ochranou na trhu práce v Slovenskej republike

Malá tematická štúdia Národného kontaktného bodu
Európskej migračnej siete v Slovenskej republike

december 2015
Bratislava

Spolufinancované
Európskou úniou

Zostavenie tejto malej tematickej štúdie spolufinancuje Európska únia (EÚ) a Ministerstvo vnútra SR.

Táto malá tematická štúdia bola spracovaná v rámci Európskej migračnej siete (EMN), ktorá poskytuje v členských štátoch EÚ a v Nórsku aktuálne, objektívne, spoľahlivé a porovnateľné informácie o migrácii a azyle na účely tvorby národných politik a politik EÚ.

Európsku migračnú sieť finančne podporila Európska komisia. Táto publikácia obsahuje výlučne názory autoriek, Európska komisia nie je zodpovedná za žiadne použitie informácií uvedených v tejto publikácii. Názory prezentované v tejto malej tematickej štúdii nemusia predstavovať názory vlády Slovenskej republiky alebo Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM).

Autorky: Petra Achbergerová, Amra Sarajlić

Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v Slovenskej republike
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)

Grösslingová 35

811 09 Bratislava

Slovenská republika

E-mail: ncpslovakia@iom.int

Tel.: +421 2 52 62 33 35

www.emn.sk, www.ec.europa.eu/emn

ISBN: 978-80-89506-66-8

Predslov

Túto malú tematickú štúdiu Európskej migračnej siete (EMN) zostavila Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) Bratislava, ktorá je koordinátorom Národného kontaktného bodu EMN v Slovenskej republike (SR). Národný kontaktný bod EMN v SR tvorí Ministerstvo vnútra SR (Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, Migračný úrad, odbor zahraničných vecí a európskych záležitostí Kancelárie ministra vnútra SR), Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Štatistický úrad SR a IOM.

Malá tematická štúdia je súčasťou súhrnnej správy EMN rovnakého zameralia, vypracovanej Európskou komisiou, poskytovateľom služieb ICF International a národnými kontaktnými bodmi EMN. V súhrnnej správe sú zhrnuté výsledky národných štúdií, ktoré spracovali národné kontaktné body EMN (t. j. členské krajiny EÚ a Nórsko) na základe spoločného zadania vo forme dotazníkových otázok.

Súhrnná správa, ako aj malé tematické štúdie jednotlivých členských štátov EÚ a Nórska sú dostupné v anglickom jazyku na webovej stránke www.ec.europa.eu/emn.

Malá tematická štúdia za SR v anglickom jazyku je spracovaná vo forme vyplneného dotazníka a slúži najmä na potreby súhrnnej správy. Slovenská verzia tejto štúdie je rozšírená a spracovaná do publikácie, ktorá slúži najmä na potreby odbornej verejnosti. Obe verzie štúdie sú dostupné na webovej stránke slovenského Národného kontaktného bodu EMN www.emn.sk.

Obsah

Zoznam skratiek	7
Úvod	8
Zhrnutie	10
Definície	12
01. Pobyt a prístup osôb s udelenou medzinárodnou ochranou na trh práce	15
1.1 Právna úprava pobytu a štátneho občianstva	15
1.2 Prístup na pracovný trh	18
02. Politický rámec a hlavní aktéri v oblasti integrácie osôb s udelenou medzinárodnou ochranou	20
03. Integrované opatrenia súvisiace so vstupom na pracovný trh	23
3.1 Kurzy slovenského jazyka	23
3.2 Orientačné kurzy	25
3.3 Vzdelávanie	26
3.4 Odborné vzdelávanie	27
3.5 Uznávanie kvalifikácií	29
3.6 Poradenstvo	30
3.7 Bývanie	32
3.8 Garantované minimálne zdroje	34
3.9 Praktické skúsenosti pri umiestňovaní osôb s udelenou medzinárodnou ochranou na trh práce	37
Bibliografia	39
Prílohy	41

Zoznam skratiek

AMIF – Fond pre azyl, migráciu a integráciu
ČŠ – členský štát EÚ
EMN – Európska migračná sieť (European Migration Network)
ERF – Európsky fond pre utečencov (European Refugee Fund)
ES – Európske spoločenstvo
EÚ – Európska únia
IOM – Medzinárodná organizácia pre migráciu (International Organization for Migration)
MEKOMIC – Medzirezortná expertná komisia pre oblasť migrácie a integrácie cudzincov
MIC IOM – Migračné informačné centrum Medzinárodnej organizácie pre migráciu
MPSVaR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MŠVVaŠ SR – Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
MÚ MV SR – Migračný úrad Ministerstva vnútra SR
MV SR – Ministerstvo vnútra SR
SKCH – Slovenská katolícka charita
SR – Slovenská republika
UoZ – uchádzač o zamestnanie
ÚHCP P PZ – Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru
ÚPSVaR SR – Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny SR
VZN – všeobecne záväzné nariadenia miest a obcí
VZP – Všeobecná zdravotná poisťovňa
Z. z. – Zbierka zákonov

Úvod

Malá tematická štúdia EMN Integrácia osôb s udelenou medzinárodnou/humanitárnou ochranou na trhu práce: politiky a dobrá prax vypracovaná členskými štátmi a Nórskom v rámci pracovného programu EMN na rok 2015. Cieľom štúdie je informovať o uplatňovaní podporných integračných opatrení pre osoby s poskytnutou medzinárodnou ochranou v oblasti prístupu a účasti na trhu práce, ako aj identifikovanie osvedčených politík a praxe v tejto oblasti.

Slovenská republika (ďalej len SR) udeľuje medzinárodnú ochranu buď vo forme azylu, alebo doplnkovej ochrany, ktoré sú na úrovni EÚ harmonizované kvalifikačnou smernicou¹ a do legislatívy SR boli transponované prostredníctvom zákona o azyle. SR môže cudzincovi udeliť v rámci konania o azyle² aj azyl z humanitných dôvodov, ktorý patrí medzi neharmonizované druhy ochrany a ktorý upravuje taktiež zákon o azyle³. Na azylanta, ktorému bol udelený azyl z humanitných dôvodov, sa vzťahujú všetky integračné a iné opatrenia (s výnimkou práva na zlúčenie rodiny podľa zákona o azyle⁴) rovnako, a preto v uvedenej štúdii špecificky nerozlišujeme tieto dve kategórie, t. j. keď hovoríme o azylantovi alebo o osobe s udeleným azylom, máme na mysli aj osoby – azylantov, ktorým bol udelený azyl z humanitných dôvodov.

SR historicky bola a stále je najmä zdrojovou alebo tranzitnou krajinou migrácie. Postupne sa však stáva aj cieľovou krajinou pre cudzincov, ktorí sem prišli z rôznych dôvodov. Cudzinci v SR tvoria 1,56 percenta z celkovej populácie a v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi ich počet pomaly, ale kontinuálne rastie. Z celkového počtu 84 787 cudzincov s platným pobytom na Slovensku v roku 2015 tvorili štátni príslušníci tretích krajín viac ako jednu tretinu⁵. V oblasti medzinárodnej ochrany od roku 2008 na Slovensku pretrvávajú klesajúci počet podaných žiadostí o udelenie azylu. V roku 2015 požiadalo o azyl 330 cudzincov, pričom bolo udelených 8 azylův a poskytnutých 41 doplnkových ochrán.

1 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany.

2 Viac informácií v: ŠNIREROVÁ, M., VOLANSKÁ, M.: Postupy udeľovania ochranných štatútův neharmonizovaných na úrovni EÚ v Slovenskej republike. Európska migračná sieť, IOM Bratislava, 2009.

3 V zmysle § 9 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

4 V zmysle § 10 (3) zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

5 Konkrétne, k 31. 12. 2015 bol počet platných pobytův pre štátnych príslušníkov tretích krajín 35 261. Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike (rok 2014), Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, ÚHCP PPZ. Prístupné: www.minv.sk/?tocenky.

V SR sa v roku 2015 podľa údajův Migračného úradu Ministerstva vnútra SR (ďalej len MÚ MV SR) aktívne integrovalo približne 120 osôb s medzinárodnou ochranou (t. j. osôb s udeleným azylom a osôb, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana). Ich integrácia sa realizovala najmä v spolupráci so zmluvnými partnermi MV SR z tretieho sektora pod odborným monitoringom kvality realizovaných aktivít zo strany MÚ MV SR. Dôraz sa kládol najmä na zabezpečenie bývania, výučbu slovenského jazyka, hľadanie zamestnania, ako aj na poskytovanie sociálneho, psychologického a právneho poradenstva.

Hoci vstup na trh práce v SR nebol primárnym dôvodom príchodu týchto osôb na Slovensko, je jedným z najdôležitejších aspektův ich integrácie. Azylanti a osoby, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana, nepotrebujú na to, aby mohli začať pracovať, pracovné povolenie, a sú v postavení znevýhodnených uchádzačov na trhu práce⁶. Napriek tomu majú veľký problém zamestnať sa, napríklad vzhľadom na ich kultúrne špecifiká, absenciu dokladův o ukončenom vzdelaní z krajiny pôvodu alebo z dôvodu nedostatočnej úrovne znalostí slovenského jazyka.

Pracovnoprávne postavenie pracujúcich, či už ide o migrantův alebo nie, je v globalizovanom svete vo všeobecnosti veľmi diskutabilné. Výsledkom môže byť, že migranti aj majorita môžu chápať svoje postavenie na trhu práce ako vzájomne ohrozujúce, čo do značnej miery sťažuje osobám s udelenou medzinárodnou ochranou vstup na trh práce.

Táto malá tematická štúdia vychádza najmä zo spracovania a analýzy vnútroštátnych právnych aktův SR a iných dostupných dokumentův a publikácií týkajúcich sa tejto témy, ako aj z informácií, ktoré boli poskytnuté Úradom hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru (ÚHCP P PZ), Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR), Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVaR SR), Ústredím práce sociálnych vecí a rodiny SR (ÚPSVaR), príslušnými útvarmi Ministerstva vnútra (MV SR) a Slovenskej katolíckej charity (SKCH) prostredníctvom dotazníka. Informácie vychádzajú aj z praktických skúseností MÚ MV SR v tejto oblasti.

6 V zmysle zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zhrnutie

Štúdia je rozdelená do štyroch hlavných kapitol, v ktorých sa zaoberá právnym a politickým rámcom integrácie osôb s udelenou medzinárodnou ochranou na trhu práce v SR, integračnými opatreniami, ako aj ich dostupnosťou a účasťou týchto osôb na trhu práce v závislosti od jednotlivých kategórií udelenej medzinárodnej ochrany. Okrem toho štúdia skúma osvedčenú prax a praktické skúsenosti, ktoré súvisia s integráciou osôb s udelenou medzinárodnou ochranou na trhu práce.

Prvou podmienkou, aby mali cudzinci prístup na trh práce v SR, je nadobudnutie pobytu na území SR. Z toho dôvodu sa prvá kapitola venuje typom pobytov osôb s udelenou medzinárodnou ochranou na území SR a podmienkam prístupu na trh práce po legislatívnej a praktickej stránke. Obe kategórie osôb s udelenou medzinárodnou ochranou azylanti aj osoby s doplnkovou ochranou majú voľný vstup na trh práce. V tejto kapitole sa taktiež uvádzajú podmienky na udelenie štátneho občianstva na území SR.

Druhá kapitola stručne predstavuje Integračnú politiku SR a jej oblasti zamerané na integráciu osôb s udelenou medzinárodnou ochranou. Taktiež opisuje spoluprácu MÚ MV SR s ďalšími orgánmi štátnej správy, keďže MÚ MV SR je vecne príslušným útvarom, pokiaľ ide o oblasť azylového konania. Integrácia osôb s medzinárodnou ochranou spadá do kompetencie MÚ MV SR a MPSVaR SR. MÚ MV SR taktiež monitoruje aktivity, ktoré zahŕňajú opatrenia na podporu integrácie cudzincov s udelenou medzinárodnou ochranou v SR a sú implementované neziskovými organizáciami, s ktorými je MV SR zmluvným partnerom.

Z praxe vyplýva, že najdôležitejšími podpornými opatreniami v oblasti uľahčenia integrácie osôb s medzinárodnou ochranou na trhu práce, je poskytovanie komplexných služieb. Tretia kapitola bližšie rozpracováva jednotlivé podporné nástroje súvisiace s prístupom na trh práce pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou. Ide predovšetkým o výučbu slovenského jazyka a orientačné kurzy, ktoré sú poskytované prostredníctvom mimovládnych organizácií, ale ako sa ukázalo, nie sú riešené systémovo. Osoby s udelenou medzinárodnou ochranou majú taktiež prístup k rekvalifikačným kurzom a odbornému vzdelávaniu, ale v praxi sa stretávajú s prekážkami, akými je napríklad potrebná znalosť slovenského jazyka. To isté platí pre psychologické a pracovné poradenstvo pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou a spôsob ich implementácie. Ďalej je v tejto kapitole popísaný spôsob uznávania dokladov odbornej kvalifikácie, ktorý je legislatívne upravený, ale

môže zahŕňať problémy, ktoré taktiež súvisia s jazykovou bariérou a nemožnosťou vyžiadať si doklad o vzdelaní v krajine pôvodu. Táto časť sa tiež venuje aj jednému z najkľúčovejších pilierov integrácie osôb s udelenou medzinárodnou ochranou, ktorým je bývanie. Je ním potrebné sa zaoberať, keďže z praktických dôvodov majú tieto osoby obmedzený prístup k bývaniu. Ďalej sú v kapitole opísané minimálne zdroje, ktoré SR legislatívne garantuje za rovnakých podmienok ako občanom SR, ktorí sú v hmotnej núdzi. Posledná časť tejto kapitoly obsahuje zhrnutie praktických skúseností pri umiestňovaní osôb s udelenou medzinárodnou ochranou na trh práce, z ktorého vyplýva, že napriek tomu, že tieto osoby majú prístup ku všetkým opatreniam, ktoré súvisia s uľahčením prístupu na trh práce a sú zaradené medzi znevýhodnených uchádzačov na trhu práce, ich zamestnanosť ostáva aj naďalej veľmi nízka. Legislatívny rámec je upravený v prospech týchto osôb, ale z praktického hľadiska čelia mnohým bariéram, pričom kľúčovou prekážkou je nedostatočná znalosť, resp. neznalosť slovenského jazyka.

S cieľom zabezpečiť porovnateľnosť poskytnutých údajov sú v časti Prílohy uvedené doplnkové informácie (vo forme tabuliek) k jednotlivým častiam, týkajúce sa podmienok vstupu na trh práce, oprávnenosti na opatrenia súvisiace s integráciou na trhu práce, orgánov zodpovedných za tieto opatrenia, podmienok na prístup k týmto opatreniam, ako aj súvisiacich štatistických údajov.

Definície⁷

Hlavné pojmy, použité v predkladanej malej tematickej štúdii, sú v súlade so stanovenou špecifikáciou. Ich definície vychádzajú z právneho poriadku SR, z prekladového slovníka pojmov EMN⁸ alebo zo špecifikácie štúdie⁹.

Azyl z humanitných dôvodov – patrí medzi neharmonizované druhy ochrán, jeho udelenie umožňuje zákon o azyle¹⁰. Môže byť udelený cudzincovi v konaní o azyle, ak MÚ MV SR nezistí dôvody preukazujúce opodstatnenosť obáv z prenasledovania z rasových, náboženských, národnostných dôvodov alebo z dôvodov zastávania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine, resp. ak nezistí, že by cudzinca v krajine pôvodu prenasledovali za uplatňovanie politických práv a slobôd, no zároveň v prípade cudzinca existujú určité dôvody, ktoré MÚ MV SR považuje za hodné ochrany.¹¹

*Azylant*¹² – cudzinec, ktorému MÚ MV SR udelil azyl.

*Cudzinec*¹³ – každý, kto nie je štátnym občanom SR. Na potreby tejto štúdie rozumieme pod pojmom cudzinec štátneho príslušníka tretej krajiny.

*Doplnková ochrana*¹⁴ – ochrana pred vážnym bezpráviem v krajine pôvodu.¹⁵

*Garantované minimálne zdroje*¹⁶ – dávky poskytované fyzickým osobám s nedostatočným príjmom. Zahŕňajú podporu pre osoby v núdzi a zraniteľné skupiny na zmiernenie chudoby a pomoc v zložitých životných situáciách.

⁷ Definície sú zoradené v abecednom poradí.

⁸ Zdroj: EMN Asylum and Migration Glossary 3.0 Dostupné na: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/docs/emn-glossary-en-version.pdf (citované 23. 11. 2015).

⁹ Zdroj: Integration of beneficiaries of international/ humanitarian protection into the labour market: policies and good practices. Common Template of EMN Focussed Study 2015. Dostupné na: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/emn-studies-00.final_common_template_integration_of_beneficiaries.pdf (citované 23. 11. 2015).

¹⁰ § 9 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej zákon o azyle).

¹¹ ŠNÍREROVÁ, M., VOLANSKÁ, M. (2009): Postupy udeľovania ochranných štatútov neharmonizovaných na úrovni EÚ v Slovenskej republike. Európska migračná sieť, Bratislava, s. 15.

¹² § 2, písm. i) zákona o azyle.

¹³ Zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o pobyte cudzincov).

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Vážnym bezpráviem sa podľa zákona o azyle rozumie uloženie trestu smrti alebo jeho výkon, mučenie alebo neľudské, alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trest, alebo vážne a individuálne ohrozenie života alebo nedotknuteľnosti osoby z dôvodu svojvoľného násillia počas medzinárodného alebo vnútroštátneho konfliktu.

¹⁶ Pojem definovaný v špecifikácii štúdie podľa ESSPROS Manual (2008).

*Integrácia*¹⁷ – dynamický obojstranný proces, ktorý si vyžaduje prispôsobovanie zo strany cudzincov na jednej strane a občanov ČŠ na strane druhej.

*Medzinárodná ochrana*¹⁸ – udelenie azylu alebo poskytnutie doplnkovej ochrany.

*Orientačné kurzy*¹⁹ – orientačné kurzy väčšinou poskytujú faktické informácie o cieľovej krajine, ale môžu mať za cieľ aj dlhodobé posilnenie pozitívnych prístupov pre úspešnú adaptáciu. Môže to zahŕňať príležitosti pre migrantov na získanie (a využívanie) zručností potrebných na ulahčenie ich integrácie a rozvoj užitočných postojov vrátane proaktívnosti, sebestačnosti a vynachádzavosti (sú schopní nájsť informácie, ktoré hľadajú). Sú zamerané aj na správanie sa v určitých situáciách, riadenie času a stanovovanie cieľov, ako aj na schopnosť orientovať sa v rôznych systémoch vrátane bankových, sociálnych a zdravotných služieb, doprave atď.

*Osoba s udelenou medzinárodnou ochranou*²⁰ – osoba, ktorej bol priznaný štatút utečenca alebo poskytnutá doplnková ochrana.

*Štátny príslušník tretej krajiny*²¹ – každý, kto nie je štátnym občanom SR ani občanom niektorého z ČŠ EÚ, iného zmluvného štátu Dohody o EHP alebo Švajčiarskej konfederácie; štátnym príslušníkom tretej krajiny sa rozumie aj osoba bez štátnej príslušnosti.

*Zraniteľná osoba*²² – je najmä maloletá osoba, osoba so zdravotným postihnutím, obeť obchodovania s ľuďmi, osoba staršia ako 65 rokov, tehotná žena, slobodný rodič s maloletým dieťaťom a osoba, ktorá bola vystavená mučeniu, znásilneniu alebo iným závažným formám psychického, fyzického alebo sexuálneho násillia; v odôvodnených prípadoch možno za staršiu osobu považovať aj osobu mladšiu ako 65 rokov.

¹⁷ Zdroj: Integration of beneficiaries of international/ humanitarian protection into the labour market: policies and good practices. Common Template of EMN Focussed Study 2015. Dostupné na: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/emn-studies-00.final_common_template_integration_of_beneficiaries.pdf (citované 23. 3. 2015).

¹⁸ Zdroj: Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

¹⁹ Zdroj: Integration of beneficiaries of international / humanitarian protection into the labour market: policies and good practices. Common Template of EMN Focussed Study 2015. Dostupné na: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/emn-studies-00.final_common_template_integration_of_beneficiaries.pdf (citované 23. 3. 2015).

²⁰ Ibidem.

²¹ Zákon o pobyte cudzincov.

²² § 2 ods. 7 zákona o pobyte cudzincov.

*Žiadateľ o azyl*²³ – cudzinec, ktorý na príslušnom policajnom útvare vyhlási, že žiada o udelenie azylu alebo poskytnutie doplnkovej ochrany na území SR.

*Žiadosť o azyl*²⁴ – akékoľvek vyhlásenie cudzinca, z ktorého je zrejmý jeho úmysel žiadať o azyl (prípadne úmysel žiadať o poskytnutie doplnkovej ochrany), vykonané na príslušnom policajnom útvare. Týmto vyhlásením sa začína konanie o udelení azylu.

23 Zdroj: čl. 26 nariadenia ministra vnútra SR č. 14/2008, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie č. 1/2007 o postupe MÚ MV SR a útvarov PZ pri vykonávaní zákona o azyle.

24 Zdroj: zákon o azyle.

Pobyt a prístup osôb s udelenou medzinárodnou ochranou na trh práce

Táto kapitola sa venuje právnej úprave pobytu, ktorý získajú osoby s udelenou medzinárodnou ochranou v SR, podmienkam na udelenie štátneho občianstva na území SR, ako aj podmienkam prístupu týchto osôb na pracovný trh SR.

1.1 Právna úprava pobytu a štátneho občianstva

Pobyt osôb s udelenou medzinárodnou ochranou

V SR sa azylantom a osobám s poskytnutou doplnkovou ochranou udeľuje dlhodobý pobyt podľa smernice Rady 2003/109/ES z 25. novembra 2003 o právnom postavení štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú osobami s dlhodobým pobytom. Rozdiel medzi osobami s medzinárodnou ochranou a inými cudzincami spočíva v tom, že osoby s udelenou medzinárodnou ochranou automaticky nadobúdajú trvalý alebo prechodný pobyt na území SR okamihom, ako im je udelená medzinárodná ochrana.

Osoby s udelenou medzinárodnou ochranou sa odlišujú typom svojho pobytu, ktorý vyplýva z druhu medzinárodnej ochrany, ktorá im bola udelená. Osoba s udeleným azylom na území SR (azylant) má trvalý pobyt. Oprávnenie na získanie trvalého pobytu cudzinec získava v zmysle príslušných ustanovení zákona o azyle. Policajný útvar MV SR tejto osobe vydá len doklad o pobyte, nerozhoduje o udelení pobytu. MV SR zároveň v deň prijatia žiadosti o vydanie dokladu o pobyte vydá osobe s udeleným azylom bezplatne potvrdenie o trvalom pobyte. Toto potvrdenie má dočasný charakter, jeho platnosť je 30 dní odo dňa vydania a bude nahradené dokladom o trvalom pobyte. MV SR prihlási osobu s udeleným azylom na adresu, ktorú osoba s udeleným azylom uvedie v žiadosti o vydanie dokladu o pobyte. V zmysle zákona o pobyte cudzincov²⁵ „cudzincovi, ktorému bol udelený azyl, policajný útvar vydá doklad o pobyte, v ktorom uvedie názov ›azylant‹“. Platnosť tohto dokladu je desať rokov. V prípade, že ide o azylanta, ktorému bol udelený azyl na tri roky²⁶, je platnosť dokladu tri roky.

Osoba, ktorej bola poskytnutá doplnková ochrana, má na území SR prechodný pobyt, pričom oprávnenie na získanie prechodného pobytu taktiež cudzinec získava v zmysle príslušných ustanovení zákona o azyle. Policajný útvar tejto osobe vydá rovnako len doklad o pobyte a nerozhoduje o udelení pobytu. Osoby s doplnkovou ochranou sú oprávnené požiadať o trvalý pobyt po piatich rokoch legálneho pobytu na území SR, keďže podmienkou na podanie žiadosti o dlhodobý pobyt je päťročný nepretržitý pobyt na území SR. O tomto pobyte rozhoduje MV SR. Cudzincovi, ktorému sa poskytla doplnková ochrana, policajný útvar vydá do 15 dní doklad o pobyte, v ktorom uvedie názov „doplnková ochrana“. Platnosť tohto dokladu o pobyte je jeden rok. Po uplynutí platnosti dokladu o pobyte policajný útvar vydá cudzincovi, ktorému bola poskytnutá doplnková ochrana, nový doklad o pobyte s platnosťou na dva roky.

Pred uplynutím platnosti dokladu o pobyte sa platnosť takého dokladu môže skončiť, ak osobe zanikol azyl alebo zanikla doplnková ochrana.²⁷

²⁵ V zmysle § 73. ods. 11 zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

²⁶ Azyl na účel zlúčenia rodiny sa udeľuje podľa § 20 ods. 2 zákona o azyle prvýkrát na tri roky.

²⁷ V zmysle § 73 ods. 7 zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Získanie štátneho občianstva SR pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou

Osoby s udelenou medzinárodnou ochranou môžu na území SR získať štátne občianstvo SR, ak splnia podmienky upravené zákonom o štátnom občianstve SR²⁸. Všeobecné podmienky udelenia štátneho občianstva SR upravuje tento zákon v § 7 ods. 1 a výnimky z dĺžky pobytu (8 rokov trvalého pobytu na území SR podľa § 7 ods. 1) v § 7 ods. 2 až 6 (napr. pre manžela slovenského občana, azylanta, maloleté dieťa, pre osoby bez štátnej príslušnosti, pre osoby s postavením Slováka žijúceho v zahraničí, osoby prepustené zo štátneho zväzku SR, pre bývalých česko-slovenských občanov a pod.). Podľa § 7 ods. 2 písm. e) zákona o štátnom občianstve SR²⁹ je pre azylanta podmienkou na udelenie štátneho občianstva SR mať aspoň 4 roky trvalého pobytu na území SR predchádzajúce podaniu žiadosti o udelenie štátneho občianstva SR. V zmysle vyššie uvedeného je možné konštatovať, že ak je osoba azylantom aspoň štyri roky bezprostredne predchádzajúce podaniu žiadosti o udelenie štátneho občianstva SR, občianstvo SR môže byť udelené bez splnenia podmienky nepretržitého trvalého pobytu 8 rokov na území SR. Všetky ostatné podmienky musia byť splnené. Pri osobe s poskytnutou doplnkovou ochranou možno na udelenie štátneho občianstva SR použiť výnimku ustanovenú § 7 ods. 2 písm. g) zákona o štátnom občianstve SR, podľa ktorej nemusí byť splnená zákonná podmienka osemročného trvalého pobytu, ak mal cudzinec na území SR nepretržitý pobyt najmenej 10 rokov a v čase podania žiadosti mu už bolo udelené povolenie na trvalý pobyt.

Pri podaní žiadosti o udelenie štátneho občianstva SR je potrebné vyplniť dotazník žiadateľa o udelenie štátneho občianstva SR. Pri vyplňaní tohto dotazníka sa overuje ovládanie slovenského jazyka trojčlennou komisiou. Znalosť slovenského jazyka sa overuje pohovorom, hlasným prečítaním náhodne vybraného článku z tlače, ako aj napísaním obsahu prečítaného článku. Okrem toho k všeobecným podmienkam na získanie občianstva SR patrí bezúhonnosť, preukázanie všeobecných znalostí o SR, plnenie povinností vyplývajúcich pre cudzinca z právneho poriadku SR, ako je zdravotné poistenie, odvody, poplatky a povinnosti podľa zákona o pobyte cudzincov. Na udelenie štátneho občianstva SR nemá cudzinec právny nárok. MV SR nemusí udeliť štátne občianstvo ani v prípade, ak sú splnené všetky zákonom stanovené podmienky.

²⁸ Zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

²⁹ Ibidem.

1.2 Prístup na pracovný trh

Medzi osobami s udeleným azylom a poskytnutou doplnkovou ochranou nie je rozdiel v prístupe na trh práce. Obe kategórie osôb s udelenou medzinárodnou ochranou majú voľný prístup na trh práce bezprostredne po tom, ako im je udelená niektorá z foriem medzinárodnej ochrany.³⁰ Toto platí v prípade všetkých zamestnávateľov, ako aj všetkých pracovných odvetví (pozri tabuľku č. 1). Na rozdiel od ostatných štátnych príslušníkov tretích krajín³¹, azylanti a osoby, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana, nepotrebujú na to, aby mohli začať pracovať, povolenie na zamestnanie³² (pozri tabuľku č.1). S cieľom skoršieho nadobudnutia ekonomickej sebestačnosti, profesijnej realizácie, rozvoja odborných a pracovných zručností a tiež sociálno-kultúrnej integrácie s občanmi prijímajúcej krajiny sa na tieto vybrané skupiny štátnych príslušníkov tretej krajiny pre vstup na slovenský trh práce nevyžaduje ani potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu alebo potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta. Rovnako sa pri tejto skupine osôb nevykonáva test trhu práce, ani sa nevyžaduje predloženie dokladov o vzdelaní.

V prípade zaradenia do evidencie uchádzačov o zamestnanie patria osoby s udelenou medzinárodnou ochranou do kategórie znevýhodnených uchádzačov na trhu práce³³ a sú im poskytované odborné poradenské služby v rámci podpory ich pracovného uplatnenia. Štátny príslušník tretej krajiny, ktorý splnil podmienky na zaradenie do evidencie uchádzačov o zamestnanie ÚPSVaR a je do tejto evidencie zaradený, má nárok na uplatňovanie aktívnych opatrení na trhu práce, ktoré upravuje zákon o službách zamestnanosti³⁴ za rovnakých podmienok ako občania SR. Ide o opatrenia týkajúce sa vzdelávania, prípravy na trh práce pre uchádzačov o zamestnanie, podpory zamestnávania znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a ich mobility.

30 Žiadatelia o udelenie azylu majú po 9 mesiacoch od podania žiadosti o udelenie azylu aj napriek pokračujúcejmu azylvému konaniu taktiež voľný prístup na trh práce.

31 U štátnych príslušníkov tretích krajín, okrem tých, ktorí spĺňajú podmienky pre vstup na trh práce, sa vyžaduje potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a povolenie na zamestnanie. Pri zamestnaní štátnych príslušníkov tretích krajín sa vyžaduje aj test trhu práce pred nástupom do zamestnania, ako aj predloženie úradne overených dokladov o vzdelaní preložených do slovenského jazyka.

32 V zmysle § 23a ods. 1 písm. h) – k) zákona č. 5/2004 Z. z. o službách v zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

33 V zmysle § 8 ods. 1 písm. f) zákona č. 5/2004 Z. z. o službách v zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

34 Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách v zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákonník práce³⁵ upravuje 4 druhy pracovnoprávných vzťahov, ku ktorým majú prístup rovnako ako azylanti, tak aj osoby s poskytnutou doplnkovou ochranou. Hlavný druh pracovnoprávného vzťahu, ktorý upravuje Zákonník práce, je pracovný pomer. Okrem toho upravuje aj dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, ku ktorým patrí dohoda o vykonaní práce, dohoda o pracovnej činnosti a dohoda o brigádnickej práci študenta. Zamestnanie azylantov a osôb, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana, je možné aj formou dohôd vykonávaných mimo pracovného pomeru. Pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou platí to isté právne postavenie ako pre občanov SR, to znamená, že majú tie isté práva a povinnosti v oblasti trhu práce. Zákonník práce zaručuje nárok na dovolenku, pravidelnú mzdu; ďalej upravuje všeobecný prístup k verejnému zdravotnému poisteniu, ktorý vzniká na základe vstupu do pracovnoprávného vzťahu so zamestnávateľom; ako aj upravuje inštitúty práva sociálneho zabezpečenia, ako sú práva zamestnanca počas práceneschopnosti, rodičovskej dovolenky a pod.

35 Zákon č. 311/2001 Z. z. – Zákonník práce o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Politický rámec a hlavní aktéri v oblasti integrácie osôb s udelenou medzinárodnou ochranou na pracovný trh

Kapitola stručne predstavuje Integračnú politiku SR a jej časti zamerané na integráciu osôb s udelenou medzinárodnou ochranou. Taktiež sú v tejto časti opísaní hlavní aktéri pôsobiaci v oblasti integrácie osôb s udelenou medzinárodnou ochranou na trhu práce a spôsob financovania a realizácie integračných opatrení.

Integračná politika SR a hlavní aktéri v oblasti integrácie osôb s udelenou medzinárodnou ochranou

SR má v oblasti integrácie cudzincov platný základný rámcový dokument, ktorým je Integračná politika SR schválená uznesením vlády č. 45 dňa 29. januára 2014. Samotná realizácia integračnej politiky vychádza z koordinovanej spolupráce štátnych orgánov, orgánov miestnej štátnej správy, samosprávy, ako aj samotných komunít cudzincov a predpokladá zapojenie mimovládnych a iných organizácií pôsobiacich v oblasti integrácie cudzincov. Integračná politika SR má stanovených 8 prioritných oblastí, ktorými sú: samosprávne kraje, bývanie, kultúrna a spoločenská integrácia, zdravotná starostlivosť,

vzdelávanie a sociálna ochrana, občianstvo SR a maloletí bez sprievodu. Špecificky Integračná politika SR hovorí aj o vstupe osôb s medzinárodnou ochranou na trh práce. Zdôrazňuje význam pracovnej integrácie cudzincov v SR, vrátane rodovej otázky. Okrem zjednodušenia administratívnej náročnosti prístupu osôb s udelenou medzinárodnou ochranou na trh práce považuje Integračná politika SR za potrebné uľahčiť prístup týchto osôb na trh práce a zlepšiť ich konkurencieschopnosť voči domácim pracovníkom. Integračná politika SR taktiež kladie dôraz na vytváranie podmienok na rekvalifikáciu azylantov a osôb s doplnkovou ochranou s konkrétnym praktickým využitím na miestnej a regionálnej úrovni. Hlavnými nástrojmi integračnej politiky na trhu práce, ktoré sú podrobnejšie rozpracované v kapitole 3, sú jazykové a orientačné kurzy, vzdelávanie, odborné vzdelávanie, uznávanie kvalifikácií, garantované minimálne zdroje, poradenstvo a prístup k bývaniu.

Gestorom Integračnej politiky SR je MPSVaR SR. Za integráciu osôb s medzinárodnou ochranou spolu zodpovedá aj MÚ MV SR, ktorý je vecne príslušným útvarom, pokiaľ ide o oblasť azylu a doplnkovej ochrany. Inštitúciou, ktorá koordinuje aktivity súvisiace so vstupom cudzincov na trh práce v SR a je v tejto oblasti vecne príslušná, je ÚPSVaR SR. SR v súčasnosti nemá jednu inštitúciu, ktorá by komplexne zastrešovala a centrálnie koordinovala poskytovanie podporných opatrení integrácie cudzincov na trhu práce. Na národnej úrovni existujú expertné skupiny, ktoré sa prierezovo venujú oblasti migrácie a integrácie cudzincov. Uznesením vlády SR č. 467/2009 zo dňa 24. júna 2009 bol schválený štatút Riadiaceho výboru pre migráciu a integráciu cudzincov, ktorý predstavuje prierezový koordinačný medzirezortný orgán a pôsobí v oblasti migrácie a integrácie skôr strategicky. Predsedom tohto výboru je riaditeľ MÚ MV SR a rokovania prebiehajú na MÚ MV SR. Vzhľadom k aktuálnym výzvam v tejto oblasti MÚ MV SR pripravuje rozpracovanie Integračnej politiky SR na oblasť osôb s medzinárodnou ochranou. Štátny integračný program pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou by mal vzniknúť v priebehu roka 2016³⁶. V dôsledku jeho vzniku sa začala schádzať pracovná skupina pre azyl so zameraním na integráciu osôb s udelenou medzinárodnou ochranou zriadenou v rámci Riadiaceho výboru pre migráciu a integráciu osôb s medzinárodnou ochranou pod MV SR. V rámci MPSVaR SR bola v roku 2007 vytvorená Medzirezortná expertná komisia pre oblasť migrácie a integrácie cudzincov (ďalej len MEKOMIC^{37 38}). Počas svojich

36 Základom na vytvorení uvedeného programu je Uznesenie vlády SR č. 568 z 21. októbra 2015 k Informácii o podpore aktivít mimovládnych organizácií pri humanitárnej a integračnej podpore utečencom predložených iniciátormi petície Výzva k ľudskosti.

37 V nadväznosti na rozsah požadovaných podkladov a dokumentácie pri príprave Štátneho integračného programu pre osoby s medzinárodnou ochranou požiadal minister vnútra predsedu vlády o posun termínu splnenia úlohy do 31.12.2017.

38 MEKOMIC je koordinačným orgánom MPSVaR SR na realizáciu úloh v oblasti migračnej a integračnej politiky. MEKOMIC bol zriadený najmä s cieľom aktualizácie migračnej politiky SR v súvislosti s legálnou ekonomicko-

zasadnutí komisia identifikuje problémové aspekty a upozorňuje na nedostatky v oblasti integrácie. Táto komisia sa sústreďuje predovšetkým na praktické riešenia v príslušných oblastiach.

Financovanie a realizácia integračných opatrení

Realizácia integračných opatrení, vrátane integrácie na trhu práce, prebieha prostredníctvom projektov financovaných z fondov EÚ. Od roku 2004 až do marca 2015 to boli projekty realizované a financované z Európskeho utečeneckého fondu (ďalej len ERF) a od konca roku 2015 sú to projekty realizované z Fondu pre azyl, migráciu a integráciu (ďalej len AMIF). V prechodnom období, kedy na seba uvedené fondy nenadväzovali, bola integrácia osôb s medzinárodnou ochranou krízovo financovaná zo zdrojov štátneho rozpočtu.

V prípade projektov určených pre oblasť integrácie osôb s medzinárodnou ochranou na národnej úrovni koordinoval tieto projekty tzv. Zodpovedný orgán za fondy všeobecného rámcového programu Solidarita a riadenie migračných tokov, teda odbor zahraničnej pomoci sekcie európskych programov MV SR, pričom MÚ MV SR vystupoval ako jeho partner vo vecnej oblasti.

Všetky integračné aktivity sú v tomto období realizované výlučne v rámci projektov mimovládnych organizácií, ktoré sú financované z fondov EÚ na základe grantových zmlúv medzi MV SR a konkrétnou mimovládnu organizáciou. MÚ MV SR plní funkciu vecného gestora a metodicky usmerňuje a kontroluje kvalitu poskytovaných služieb v integračných projektoch.

V rámci projektov financovaných z fondov EÚ mimovládne organizácie poskytujú služby, ako je napríklad pracovné poradenstvo, pomáhajú s hľadaním vhodného zamestnania, pripravujú azylantov a osoby s poskytnutou doplnkovou ochranou na pracovný pohovor, pomáhajú im pripraviť si životopis, zabezpečujú jazykové kurzy, pomáhajú s hľadaním vhodného ubytovania, organizujú rôzne orientačné kurzy, sociálne, psychologické poradenstvo, právne poradenstvo a poskytujú pomoc pri uznávaní kvalifikácií. Služby sú poskytované na území celého Slovenska.

kou migráciou. Cieľom je koordinácia aktivít v oblasti migračnej a integračnej politiky SR. Tieto aktivity vyplývajú zo stanovených úloh, ktoré aktualizuje Európska komisia. MEKOMIC zároveň koordinuje tvorbu princípov pracovnej migrácie, prípravu koncepčných materiálov v oblasti integrácie cudzincov, ako aj odporúčania pre výber a realizáciu jednotlivých programov v tejto oblasti.

03

Integračné opatrenia súvisiace so vstupom na pracovný trh

Tretia kapitola približuje právny rámec a realizáciu integračných opatrení, ktorými sú kurzy slovenského jazyka, orientačné kurzy, vzdelávanie, odborné vzdelávanie, uznávanie kvalifikácií, poradenstvo, bývanie a garantované minimálne zdroje. V jednotlivých podkapitolách sú zároveň opísané aj praktické skúsenosti s implementáciou týchto opatrení.

3.1 Kurzy slovenského jazyka

Integračná politika SR zdôrazňuje kľúčový význam vzdelávania cudzincov najmä vo vzťahu k ovládaniu vyučovacieho jazyka v školách v prípade detí, ako aj pri ovládaní slovenského jazyka v prípade dospelých pri vstupe na trh práce. Legislatívnym východiskom na zabezpečenie výučby slovenského jazyka je zákon o azyle³⁹, z ktorého vyplýva, že MV SR zabezpečí kurz slovenského jazyka azylantovi, ako aj osobe s poskytnutou doplnkovou ochranou.

Výučba slovenčiny prebieha v subdodávke prostredníctvom zmluvných partnerov MV SR, ktorými sú najmä subjekty tretieho sektora. Ide o organizácie, ktoré majú skúsenosť s prácou s osobami s udelenou medzinárodnou ochranou a v tejto oblasti pôsobia už niekoľko rokov. V súčasnosti sú jazykové kurzy

³⁹ Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

zabezpečované prostredníctvom integračného projektu mimovládnej organizácie Slovenskej katolíckej charity (ďalej len SKCH) ako zmluvného partnera MV SR. Zamestnanci mimovládnej organizácie sú vzdelaní v danom odbore a pripravení na prácu s cieľovou skupinou, nie sú však formálne vyškolení na výučbu slovenského jazyka pre cudzincov. V praxi sa výučba slovenského jazyka realizuje tak, že mimovládna organizácia zabezpečí v rámci komplexných služieb, ktoré poskytuje cez svoj integračný projekt pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou, lektora slovenského jazyka priamo v regióne SR, kde pôsobí a kde má projektovú kanceláriu (ide najmä o Bratislavu, Žilinu a Košice). Učiteľ slovenského jazyka je zamestnaný zvyčajne na základe dohody o vykonaní práce. Jazykový kurz zahŕňa výučbu slovenského jazyka v rozsahu minimálne 6 hodín týždenne. Výučba prebieha skupinovo 2- až 3-krát týždenne v dĺžke 2 hodiny. Niektoré rodiny, na základe individuálneho posúdenia ich situácie zo strany MÚ MV SR, dostávajú individuálne hodiny slovenského jazyka hlavne v mestách mimo Bratislavy. Podľa možností mimovládnej organizácie sa kurzy slovenského jazyka delia aj na kurzy pre začiatočníkov a pokročilých. Pochopiteľne, výučba slovenského jazyka je prispôbena špecifickým potrebám osôb s udelenou medzinárodnou ochranou, rovnako ako azylantom, tak aj osobám s poskytnutou doplnkovou ochranou. MÚ MV SR monitoruje vecnú stránku realizovaných činností, dochádzku osôb s udelenou medzinárodnou ochranou, ako aj obsah výučby.

Výučba slovenského jazyka je pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou po udelení medzinárodnej ochrany počas obdobia, keď sú z integračného projektu finančne podporované (6 mesiacov s možným predĺžením po individuálnom posúdení zraniteľnosti osôb s udelenou medzinárodnou ochranou zo strany MÚ MV SR), povinná. Dobrou praxou je zahrnutie podmienky povinnej účasti osôb s udelenou medzinárodnou ochranou na výučbe slovenského jazyka do integračnej zmluvy, ktorú s nimi uzatvára mimovládna organizácia. Ak osoba s udelenou medzinárodnou ochranou bez ospravedlnenia vynechá viac ako 25 percent výučby, materiálna a finančná pomoc z projektu mimovládnej organizácie je znížená, čo je výrazným motivačným faktorom.

Osoby s udelenou medzinárodnou ochranou sa môžu vzdelávať v slovenskom jazyku aj prostredníctvom kurzov, ktoré vykonávajú jazykové alebo niektoré vysoké školy, tieto kurzy si však musia sami hrať. Taktiež je možné zdokonaľovať si slovenčinu pomocou on-line systému, napr. na webovej stránke www.slovake.eu.

V podmienkach SR zatiaľ neexistuje štátny integračný program pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou, čo ovplyvňuje aj výučbu slovenského jazyka. Jazykové kurzy nie sú poskytované systémovo, nevyužíva sa jednotná metodika pri výučbe a kurzy nie sú intenzívne, keďže ich financovanie je ovplyvnené výškou alokácie na poskytovanie komplexných služieb v rámci integrácie cez projekty. Dosiadnutá úroveň ovládania jazyka nie je testovaná. Problémom je aj skutočnosť, že nie je zabezpečené stabilné a kontinuálne financovanie. Ďalšie prekážky, ktoré sa objavujú v praxi, súvisia najmä s individuálnou rodinnou situáciou osôb s udelenou medzinárodnou ochranou, keď má napr. slobodná matka problém s umiestnením maloletého dieťaťa počas výučby a pod. Často absentuje aj následná možnosť precvičovania slovenského jazyka v praxi, keďže osoby s udelenou medzinárodnou ochranou sa zvyčajne obávajú sami aktívne vstupovať do interakcií s majoritným obyvateľstvom.

3.2 Orientačné kurzy

V rámci orientačných kurzov v SR rozlišujeme kurzy kultúrnych reálií, ktoré zabezpečujú spolupracujúce mimovládne organizácie, a kurzy v rámci poskytovaných služieb ÚPSVaR na orientáciu a zaradenia sa na trh práce.

Kurzy kultúrnych reálií poskytované mimovládnymi organizáciami

Kurzy kultúrnych reálií sa poskytujú skupinovo v projektových kanceláriách spolupracujúcich mimovládnych organizácií v Bratislave, Žiline a Košiciach alebo individuálne v rámci kultúrneho či sociálneho poradenstva a sú zamerané na špecifické potreby osôb s udelenou medzinárodnou ochranou. Dôraz sa kladie na najzraniteľnejšie osoby. Sociálni pracovníci spolupracujúcich mimovládnych organizácií sú vzdelaní v danom odbore a špeciálne vyškolení na poskytovanie týchto kurzov. MÚ MV SR monitoruje kvalitu kurzov poskytovaných mimovládnou organizáciou.

Rovnako ako jazykové, ani kurzy kultúrnych reálií nie sú v SR pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou zabezpečované systémovo. Hoci integračná politika SR zdôrazňuje význam kultúrnej a spoločenskej integrácie cudzincov, tieto kurzy sa pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou realizujú najmä v rámci poskytovania komplexných služieb integračných projektov pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou v subdodávke cez zmluvných partnerov MV SR v rámci ich možností. Ak sú osoby s udelenou medzinárodnou ochranou zaradené do evidencie uchádzačov o zamestnanie, respektíve medzi znevýhodnené skupiny uchádzačov o zamestnanie (UoZ), môže ÚPSVaR zabezpečiť vzdelávanie a prípravu na trh práce.

Kurzy na orientáciu a zaradenia sa na trh práce poskytované ÚPSVaR

Kurzy na orientáciu a zaradenia sa na trh práce sú poskytované vo všeobecnosti pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie. Do tejto skupiny sú zaradené aj osoby s udelenou medzinárodnou ochranou, ktoré môžu tieto kurzy využívať.

Kurzy sa však realizujú pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou v rovnakom formáte ako pre občanov SR, čo znamená, že nezohľadňujú špecifické potreby tejto cieľovej skupiny. S tým súvisí aj fakt, že nemôžu využívať poskytované kurzy, kým neovládajú slovenský jazyk, čo môže byť zdĺhavý proces. Z uvedeného dôvodu osoby s udelenou medzinárodnou ochranou v praxi poskytované kurzy ÚPSVaR využívajú len zriedkavo.

3.3 Vzdelávanie

Osoby s udeleným azylom a poskytnutou doplnkovou ochranou majú právo na vzdelanie rovnako ako občania SR. Právo na vzdelanie je základným ľudským právom, ktoré zaručuje aj Ústava SR. Výučba v štátnych a verejných základných a stredných školách je bezplatná, taktiež aj jeden rok v štátnych materských školách pred plnením povinnej školskej dochádzky.

Školský zákon⁴⁰ je v gescii MŠVVaŠ SR a ustanovuje povinnú desaťročnú školskú dochádzku, ktorá platí aj pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou. Za rovnakých podmienok ako občania SR majú osoby s udelenou medzinárodnou ochranou prístup k vysokoškolskému vzdelaniu. V zmysle zákona o vysokých školách⁴¹ môžu byť osoby s udelenou medzinárodnou ochranou prijaté na vysokoškolské štúdium len na základe výsledkov riadneho prijímacieho konania, na základe ktorých im je umožnené štúdium v slovenskom jazyku.

Súčasná legislatíva neumožňuje pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou žiadne výnimky alebo iný režim prijatia a výučby na vysokých školách, ako majú slovenskí uchádzači o štúdium. Štúdium v cudzom jazyku je spravidla spoplatnené. Na niektorých vysokých školách je možnosť požiadať o odpustenie poplatkov, čo sa v praxi aj využíva, kedy MÚ MV SR alebo spolupracujúce mimovládne organizácie píšú podporné listy pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou so žiadosťou o odpustenie školného. V oblasti vzdelávania a prípravy na trh práce nie je pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou vytvorený žiadny špeciálny program a ani priestor na osobitnú prípravu zapojených aktérov do vzdelávania tejto cieľovej skupiny.

⁴⁰ V zmysle § 19 (2) zákon č. 245/ 2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁴¹ Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Prekážky, ktoré sa v tejto oblasti vyskytujú, súvisia najmä s uznávaním vzdelania a nedostatočnou znalosťou slovenského jazyka, ktorá je potrebná pri skúške na uznanie vzdelania alebo kvalifikácie. Ak osoby s udelenou medzinárodnou ochranou disponujú dokladom o vzdelaní, je potrebné ho preložiť a úradne overiť. Ak však nedisponujú dokladom o ukončenom vzdelaní z krajiny pôvodu, môžu požiadať o posúdenie a overenie svojho vzdelania prostredníctvom skúšky v škole, ktorú na základe písomnej žiadosti osoby určí MŠVVaŠ SR. Skúška prebieha v slovenskom jazyku a na základe jej výsledkov je klientovi umožnené pokračovať v štúdiu v príslušnom stupni vzdelania (pozri bližšie podkapitolu 3.5).

3.4 Odborné vzdelávanie

Opatrenia MŠVVaŠ SR v oblasti odborného vzdelávania

Do oblasti odborného vzdelávania osôb s udelenou medzinárodnou ochranou sa zapája MŠVVaŠ SR. S cieľom zabezpečiť lepší prístup k ďalšiemu vzdelávaniu dospelých pravidelne zverejňuje na svojich internetových stránkach v rámci informačného systému ďalšieho vzdelávania databázu všetkých akreditovaných vzdelávacích programov vedúcich k získaniu, rozšíreniu alebo k prehĺbeniu kvalifikácie. V rámci každého akreditovaného vzdelávacieho programu je zverejnený názov, rozsah, profil absolventa, meno garanta a mená lektorov. Takisto zverejňuje zoznam všetkých subjektov, ktoré môžu uskutočňovať skúšky na overovanie odbornej spôsobilosti v rámci jednotlivých kvalifikácií. Absolvovaním týchto skúšok sú pre osoby vytvorené podmienky na získanie živnostenského oprávnenia, na základe ktorého môžu v prípade záujmu a splnenia ostatných podmienok začať v rámci remeselných živností podnikáť. Uvedené databázy sú podkladom pre subjekty, ktoré zabezpečujú ďalšie vzdelávanie dospelých a poradenstvo a slúžia na ich lepšiu orientáciu s cieľom nastavenia primeraného vzdelávania pre jednotlivé osoby. Takisto sú podkladom pre živnostenské úrady, ktoré usmerňujú oblasť živnostenského podnikania.

Centrum ďalšieho vzdelávania ako vzdelávacia inštitúcia v rámci MŠVVaŠ SR poskytuje odbornú prípravu, ktorá vedie k zlepšovaniu kompetencií a zručností s cieľom profesijného rastu. Odborná príprava pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou sa poskytuje za rovnakých podmienok ako pre občanov SR, čo je niekedy finančne náročné a z toho dôvodu nie je často využívané.

Opatrenia ÚPSVaR SR v oblasti odborného vzdelávania

Osoba, ktorej bol udelený azyl alebo ktorej bola poskytnutá doplnková ochrana, patrí v prípade zaradenia do evidencie uchádzačov o zamestnanie medzi znevýhodnené skupiny uchádzačov o zamestnanie, ktorým môže SR zabezpečiť vzdelávanie a prípravu na trh práce, ak to vyžaduje ich uplatnenie na trhu práce na základe zhodnotenia ich schopností, pracovných skúseností, odborných zručností, dosiahnutého stupňa vzdelania a zdravotnej spôsobilosti na prácu. Ide o teoretickú alebo praktickú prípravu, ktorú koordinuje ÚPSVaR a ktorá umožní uchádzačovi o zamestnanie uplatniť sa na trhu práce tým, že získa nové odborné vedomosti, poznatky a zručnosti (patria sem akreditované rekvalifikačné kurzy a ďalšie vzdelávacie aktivity, ktoré sú presne vymedzené zákonom). ÚPSVaR môže toto vzdelávanie zabezpečiť, ak uchádzač o zamestnanie nemá dostatok odborných vedomostí a zručností alebo v prípade potreby zmeny pracovných zručností vzhľadom na dopyt na trhu práce.⁴² ÚPSVaR môže poskytnúť uchádzačovi o zamestnanie príspevok vo výške 100 percent nákladov na toto vzdelávanie, náhradu nákladov na cestovanie, stravné výdavky a v prípade potreby aj ubytovacie náklady. Ak je uchádzač rodičom, ktorý sa stará o dieťa pred nástupom do povinnej školskej dochádzky, môže mu úrad poskytnúť príspevok na služby pre rodiny s deťmi – úhrada časti nákladov spojených s umiestnením dieťaťa do predškolského zariadenia alebo časti nákladov pre osobu, ktorá sa v čase vzdelávania rodiča stará o dieťa. Ak si uchádzač o zamestnanie zabezpečí vzdelávanie individuálne a na základe toho je zamestnaný alebo začne podnikateľskú činnosť, úrad mu uhradí 100 percent nákladov na toto vzdelávanie, najviac však do výšky 600 eur až po nástupe do zamestnania alebo prevádzkovania samostatnej zárobkovej činnosti. Pracovníci poskytujúci tieto služby sú špecializovaní na odbornú prípravu vo všeobecnosti, ale nie sú špecializovaní výhradne na kategóriu osôb s udelenou medzinárodnou ochranou.

Prekážkou však opäť môže byť, že osoby s udelenou medzinárodnou ochranou musia spĺňať rovnaké podmienky ako občania SR, a tým sa pre nich vytvárajú rôzne prekážky v prístupe k danému opatreniu (napríklad nutná znalosť slovenského jazyka, preukazovanie predchádzajúceho vzdelania alebo zručností). Osvedčila sa pozitívna diskriminácia, ktorú MPSVaR SR realizuje pri najviac znevýhodnených osobách na trhu práce, napríklad prostredníctvom chránených dielní a chránených pracovísk pre osoby so zdravotným postihnutím, ktorými môžu byť aj osoby s udelenou medzinárodnou ochranou. Tieto sú zriadené právnickou alebo fyzickou osobou a sú v nich zamestnaní občania so zdravotným postihnutím, ktorí nie sú schopní nájsť si zamestnanie na otvorenom trhu práce, alebo sú zriaďované pracoviská, v ktorých

⁴² V zmysle § 46 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách v zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

sa občania so zdravotným postihnutým zaškoľujú alebo pripravujú na prácu. Tieto chránené dielne však nemôžu využívať osoby s poskytnutou doplnkovou ochranou, keďže ich využívanie je viazané na trvalý pobyt, ktorý osoby s doplnkovou ochranou nemajú (majú prechodný pobyt).

3.5 Uznávanie kvalifikácií

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií, podľa ktorej sa postupuje pri uznávaní odborných kvalifikácií v EÚ, ponecháva na ČŠ, aká právna úprava sa uplatňuje na štátnych príslušníkov tretích krajín. SR pristúpila k zabezpečeniu rovnakých podmienok pre štátnych príslušníkov tretích krajín ako v prípade občanov ČŠ. Uznávanie úrovne dosiahnutého vzdelania v tretej krajine zaručuje rovnaký prístup pri uznávaní dokladov o vzdelaní a odbornej kvalifikácie bez ohľadu na štát pôvodu a vylučuje diskrimináciu v prospech členského alebo nečlenského štátu. Podľa v súčasnosti platného právneho poriadku SR pri posudzovaní odbornej kvalifikácie nezáleží ani na štátnom občianstve, ani na štáte pôvodu nadobudnutej kvalifikácie. Uznávanie kvalifikácií osôb s udelenou medzinárodnou ochranou je v kompetencii MŠVVaŠ SR. Je to zložitý a komplexný proces, keďže ide o osoby, ktoré nemajú možnosť predloženia dokladu o nadobudnutom vzdelaní alebo kvalifikácii.

Ak osoba z dôvodov, pre ktoré jej bol udelený azyl alebo poskytnutá doplnková ochrana, odišla zo štátu svojho pôvodu bez možnosti vziať si svoje doklady, a teda nemá možnosť predložiť doklady o svojom predchádzajúcom vzdelávaní⁴³, poskytuje sa jej možnosť požiadať o posúdenie a overenie jej dosiahnutého vzdelania. Osoba s medzinárodnou ochranou, ktorá má záujem o posúdenie a overenie dosiahnutého vzdelania, predloží MŠVVaŠ SR písomnú žiadosť, v ktorej okrem identifikačných údajov uvedie všetky dôležité informácie týkajúce sa jej dosiahnutého vzdelania a predchádzajúceho vzdelávania. Vo svojej žiadosti uvedie názov a miesto vzdelávacej ustanovizne a úroveň dosiahnutého vzdelania. Ak MŠVVaŠ SR zistí, že žiadateľ v žiadosti neuvádza pravdivé informácie, alebo zistí, že žiadateľ v čase, keď prebiehalo konanie o udelenie azylu svoj doklad o vzdelaní mal, žiadosť zamietne. Ak je dôvod na posúdenie a overenie vzdelania žiadateľa, MŠVVaŠ SR následne určí príslušnú školu, ktorá toto overenie vykoná. Samotný proces overenia a zhodnotenia predchádzajúceho vzdelávania žiadateľa s medzinárodnou ochranou sa uskutočňuje vo forme skúšky pozostávajúcej z ústnej a písomnej časti a v prípade potreby aj z praktickej časti. Protokol o skúške obsa-

⁴³ Vzhľadom na to, že osoby s medzinárodnou ochranou dostali ochranu na území SR z dôvodu obavy o vlastný život v krajine pôvodu, nemôžu požiadať o vystavenie dokladu o dosiahnutom vzdelaní z krajiny pôvodu.

huje zhodnotenie preukázanej úrovne vzdelania žiadateľa s medzinárodnou ochranou, ako aj informáciu o možnosti pokračovať vo vzdelávaní na získanie príslušného stupňa vzdelania. Následne sa žiadateľ s medzinárodnou ochranou môže zapojiť do formálneho vzdelávacieho systému v SR.

Medzi identifikované prekážky patrí fakt, že aktéri, ktorí sú zapojení do procesu uznávania kvalifikácie, nie sú špecificky vyškolení na interakciu s osobami s udelenou medzinárodnou ochranou. Ďalšiu prekážku môže predstavovať jazyková bariéra, ktorá spôsobuje nemožnosť vykonať skúšku na posúdenie a overenie nadobudnutého vzdelania.

3.6 Poradenstvo

Osobám, ktorým bola udelená medzinárodná ochrana, sa cez integračný projekt mimovládnej organizácie poskytuje komplexné sociálne poradenstvo, kultúrna mediácia, pracovné, psychologické a právne poradenstvo cez integračné projekty mimovládnych organizácií pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou v projektových kanceláriách v Bratislave, Žiline a Košiciach. Vecnú kontrolu kvality poradenských služieb realizuje MÚ MV SR. Poradenské služby poskytované prostredníctvom mimovládnej organizácie sú špeciálne upravené pre potreby osôb s udelenou medzinárodnou ochranou. Tieto organizácie sa špecializujú výhradne na prácu s touto cieľovou skupinou a sú v tejto oblasti aj odborne vyškolené.

Cudzinci, vrátane osôb s medzinárodnou ochranou, môžu získať informácie o prístupe na trh práce aj priamo z webovej stránky MPSVaR SR⁴⁴. K ďalším zdrojom informácií v tejto oblasti možno zaradiť informácie uvedené na stránke Migračného informačného centra Medzinárodnej organizácie pre migráciu (ďalej len MIC IOM)⁴⁵.

Sociálne poradenstvo a kultúrna mediácia je pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou dôležitá najmä pri ich prihlasovaní sa na úrady a pri ich sociálnom začleňovaní do spoločnosti.

Psychologické poradenstvo sa osobám s udelenou medzinárodnou ochranou ponúka pri príchode do integračného projektu a následne podľa ich individuálnych potrieb. Vzhľadom na kultúrne špecifiká osôb s udelenou medzinárodnou ochranou však psychologické poradenstvo nebýva často v praxi využívané, keďže v určitých kultúrach je hanbou hovoriť so psycho-

lógom alebo to jednoducho nebýva zvykom. Z praxe psychologov v oblasti integrácie osôb s medzinárodnou ochranou však vyplýva, že podstatná časť týchto osôb trpí vzhľadom na to, čo prežili, vážnymi psychickými problémami. V tejto súvislosti sa ako dobrá prax ukázali voľnočasové aktivity, do ktorých bol zapojený aj psychológ a na základe priameho posúdenia stavu klientov im poskytoval pomoc pri probléme, ktorý vnímal. Základnou prekážkou pri poskytovaní psychologického poradenstva je aj v prípade, ak by osoba s udelenou medzinárodnou ochranou mala záujem o využitie poradenstva, jazyková bariéra. Pri rozhovore so psychológom je väčšinou potrebná prítomnosť tlmočníka, čím sa môže stratiť dôvera. Ak pochádza tlmočník z rovnakej krajiny, vzhľadom ku kultúrnym špecifikám nemusí osoba s udelenou medzinárodnou ochranou pred psychológom zverejniť to, čo by bez tlmočníka psychológovi povedala. Ďalšou prekážkou môže byť aj nedodržiavanie stanovených termínov stretnutí so psychológom zo strany osôb s udelenou medzinárodnou ochranou, čo sa v praxi často stáva.

Najčastejším predmetom právneho poradenstva sú odvolania proti rozhodnutiu o neudelení azylu a poskytnutí doplnkovej ochrany alebo zlúčenie rodiny. V praxi sa však vyskytujú aj prípady diskriminácie osôb s medzinárodnou ochranou, kedy ich zamestnávateľ nechce zamestnať z dôvodu, že sú cudzinci. Alebo pracujú nelegálne, alebo im je v skutočnosti vyplatená oveľa menšia mzda, ako bolo dohodnuté. Osoby s udelenou medzinárodnou ochranou ani po vyzvaní nemajú záujem riešiť tieto problémy právnou cestou.

Pracovné poradenstvo zahŕňa asistenciu pri vyhľadávaní práce, tvorbu životopisov a motivačných listov, sprievody na pracovné pohovory, ako aj aktívnu pomoc pri vyhľadávaní pracovných ponúk, ktoré sa osvedčili ako dobrá prax. Osobám s udelenou medzinárodnou ochranou býva poskytnutá asistencija aj na pracovných pohovoroch s potenciálnym zamestnávateľom. Dobrou praxou pri poskytovaní pracovného poradenstva sú aj skúsenosti MÚ MV SR so súkromnými firmami, ktoré poskytovali osobám s udelenou medzinárodnou ochranou poradenstvo v oblasti zamestnania, založenia si živnosti v SR, ako aj poradenstvo týkajúce sa pracovných zvyklostí a podmienok v súkromnej firme. Mali záujem pomôcť týmto osobám ponúknutím pracovnej príležitosti, ubytovania a asistencie. Aktuálne ešte nemožno zhodnotiť úspešnosť či neúspešnosť takéhoto zamestnania osôb s medzinárodnou ochranou, kedy sa o ne zaujíma priamo súkromná firma a ponúka im pomoc pri štarte pracovnej kariéry, ide však o veľmi zaujímavú skúsenosť pri zamestnávaní osôb s medzinárodnou ochranou, nie typickú pre realitu v SR.

44 <http://www.employment.gov.sk/sk/informacie-cudzincov/>

45 <http://www.mic.iom.sk/sk/>

Ďalšou možnosťou v oblasti pracovného poradenstva pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou sú služby poskytované ÚPSVaR pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie. Ako už bolo uvedené v prvej kapitole, v prípade zaradenia osôb s medzinárodnou ochranou do evidencie uchádzačov o zamestnanie sú zaradení medzi znevýhodnené skupiny uchádzačov o zamestnanie. To znamená, že im môže ÚPSVaR zabezpečiť odborné poradenské služby, zamerané na ovplyvňovanie rozhodovania a správania sa, vytváranie súladu medzi osobnostnými predpokladmi UoZ a požiadavkami na vykonávanie určitého zamestnania, sociálnu a pracovnú adaptáciu. V rámci týchto služieb sa u znevýhodneného UoZ zisťujú osobnostné predpoklady, schopnosti a zhodnotia sa jeho kompetencie. Vypracováva sa individuálny akčný plán na podporu jeho pracovného uplatnenia, diagnostikujú a rozpoznávajú sa prekážky vstupu na trh práce a vytvára sa jeho osobnostný profil na určenie aktivít, opatrení a služieb potrebných na jeho začlenenie na trh práce.⁴⁶ V praxi však osoby s udelenou medzinárodnou ochranou tieto služby v rámci ÚPSVaR SR veľmi nevyužívajú.

3.7 Bývanie

Na národnej úrovni patrí problematika bývania do pôsobnosti Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR. Integrovaná politika SR konštatuje, že bývanie je nevyhnutnou podmienkou integrácie cudzinca, pričom zdôrazňuje možnosť nájomného bývania.

V zmysle zákona o azyle⁴⁷ „cieľom integrácie je začlenenie azylantov do spoločnosti, najmä získanie vhodného ubytovania a zamestnania. Po udelení azylu MV SR azylanta spravidla umiestni v integračnom stredisku a následne mu jednorazovo ponúkne možnosť ubytovania. Ministerstvo taktiež poskytuje obci, ktorá zabezpečí azylantovi ubytovanie, príspevok na zaobstaranie ubytovania alebo príspevok na rozvoj infraštruktúry obce za podmienok určených komplexným programom integrácie, ktorý na návrh ministerstva schvaľuje vláda“.

V posledných rokoch bolo ubytovanie novopriznaných osôb s medzinárodnou ochranou zabezpečované najmä prostredníctvom finančných príspevkov pre tieto osoby, ktoré sa poskytovali cez zmluvných partnerov MV SR – spolupracujúce mimovládne organizácie zo zdrojov ERF. V medziobdobí, po ukončení programového obdobia uvedeného fondu, a do obdobia začatia AMIF boli tieto príspevky na bývanie vyplácané zo štátneho rozpočtu pracovníkmi MÚ MV SR.

⁴⁶ V zmysle § 43 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách v zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
⁴⁷ V zmysle § 28 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Finančný príspevok na bývanie a asistencia pri hľadaní vhodného ubytovania sú poskytované počas 6 mesiacov od udelenia medzinárodnej ochrany. V prípade zraniteľných kategórií osôb tieto služby môžu byť poskytované dlhšie ako 6 mesiacov, a to na základe individuálneho posúdenia zo strany MÚ MV SR.

Ak osoby s udelenou medzinárodnou ochranou nepoberajú pomoc z integračného projektu, môžu požiadať aj o príspevok na bývanie od štátu – MPSVaR SR. Príspevok na bývanie vyplýva zo zákona o pomoci v hmotnej núdzi⁴⁸ a je určený na čiastočnú úhradu nákladov spojených s bývaním. Výška tohto príspevku je⁴⁹ 55,80 eura mesačne, ak ide o domácnosť s jedným členom domácnosti, alebo 89,20 eura mesačne, ak ide o domácnosť s viacerými členmi domácnosti alebo ak ide o nájom bytu viacerými nájomcami. O príspevok na bývanie môžu osoby s udelenou medzinárodnou ochranou požiadať, len ak spĺňajú určité podmienky, napr. sú v hmotnej núdzi (pozri podkapitolu 3.8) a sú vlastníkami bytu alebo majú priamo uzatvorenú zmluvu s prenajímateľom na neurčitú lehotu.

V súčasnosti je bývanie pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou zabezpečované mimovládnu organizáciou, ktorá pod supervíziou MÚ MV SR realizuje projekt integrácie osôb s medzinárodnou ochranou. Jednotlivcom je zabezpečené najmä ubytovanie v ubytovniach, pričom pre rodiny sa hľadá najmä ubytovanie v bytoch. Keďže v SR je vo všeobecnosti nedostatok nájomných/sociálnych bytov, využíva sa aj klasický komerčný nájom bytov u súkromných majiteľov, čo je však finančne veľmi náročné. Pri hľadaní takéhoto ubytovania sa v praxi vyskytujú problémy – najmä s predsudkami, stereotypmi a niekedy až rasizmom. Platí to aj o ubytovacích zariadeniach, majiteľoch bytov, ale aj o ubytovaných osobách.

Aj z týchto dôvodov sa mimovládna organizácia snaží najmä pre rodiny hľadať súkromné ubytovanie (napr. prenájom bytov, izieb v rodinných domoch a pod.). Tu je však často problém priamo v samotných majiteľoch, ktorí nechcú ubytovávať cudzincov. Väčšina majiteľov nie je ochotná poskytnúť súhlas na nahlásenie pobytu pre osobu s medzinárodnou ochranou na ich adrese, resp. s využitím adresy ubytovania na doklade o pobyte. Majitelia vystavia zmluvu o ubytovaní, ale na získanie prechodnej adresy aj na doklade o pobyte je potrebný súhlas majiteľa s ubytovaním konkrétnej osoby s udelenou medzinárodnou ochranou (vrátane výpisu z katastra nehnuteľností) prostredníctvom podpisu priamo pred notárom/notárkou. Ďalším z problémov je platba depozitu majiteľom bytov alebo provízií realitným kanceláriám. Sú to ďalšie finančné výdavky k nájomnému, ktoré osoby s udelenou medzinárodnou ochranou nemajú k dispozícii.

⁴⁸ Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov
⁴⁹ Údaje sú z roku 2015.

Pridelovanie sociálnych bytov v SR je v kompetencii miest a obcí a vykonáva sa prostredníctvom všeobecne záväzných nariadení miest a obcí (ďalej len VZN). Vo veľkých mestách (napr. Bratislava, Košice) je však vo VZN podmienkou na pridelenie sociálneho bytu trvalý pobyt uchádzača najmenej päť rokov v danom meste, čo znevýhodňuje osoby, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana, keďže majú udelený prechodný pobyt. Niektoré, hlavne menšie obce, uvádzajú vo svojich VZN možnosť pridelenia sociálnych bytov aj pre osoby s prechodným pobytom. MÚ MV SR sa v súčasnosti zaoberá otázkou získania sociálnych bytov pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou ako jednou z priorit pripravovaného štátneho integračného programu pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou. V tejto súvislosti plánuje MÚ MV SR osobne a aj listom osloviť všetky krajské mestá aj ich „satelity“ vzdialené do 50 km od krajských miest so žiadosťou o úpravu VZN aj v prospech osôb s doplnkovou ochranou.

3.8 Garantované minimálne zdroje

Garantované minimálne zdroje sú obsiahnuté v spoločnom informačnom systéme o sociálnej ochrane. Osoby s udelenou medzinárodnou ochranou môžu čerpať prostriedky zo sociálneho systému zadané aj v rámci garantovaných minimálnych zdrojov rovnako ako občania SR, pokiaľ spĺňajú zákonom stanovené podmienky, t. j. sú v hmotnej núdzi. V takomto prípade majú tieto osoby možnosť poberať rôzne príspevky, napr. príspevok na bývanie, príspevok na dieťa, dávku v hmotnej núdzi, ochranný príspevok, aktivačný príspevok a príspevok na nezaopatrené dieťa. SR legislatívne⁵⁰ garantuje pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou nižšie uvedené minimálne zdroje⁵¹:

Pomoc v hmotnej núdzi

Hmotná núdza je stav, kedy príjem členov domácnosti nedosahuje sumy životného minima⁵² ustanovené osobitným predpisom a členovia domácnosti si nevedia alebo nemôžu prácou, výkonom vlastníckeho práva alebo iného práva v majetku a uplatnení nárokov zabezpečiť príjem alebo zvýšiť príjem. Na pomoc v hmotnej núdzi má nárok aj cudzinec, osoba bez štátnej príslušnosti, azylant, osoba s poskytnutou doplnkovou ochranou a odídenc⁵³ s po-

50 Zdroj: webová stránka MPSVaR SR: <http://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/integracia-cudzincov/zivotne-situacie-cudzincov/>

51 Uvedené sumy sú z roku 2015.

52 Za životné minimum sa považuje: 189,83 eura mesačne, ak ide o jednu plnoletú fyzickú osobu, 132,42 eura mesačne, ak ide o ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú osobu, 86,65 eura mesačne, ak ide o zaopatrené nepĺnoleté dieťa alebo o nezaopatrené dieťa.

53 Osoba, ktorej je poskytnuté dočasné útočisko.

bytom na území SR, ak sa im pomoc neposkytuje podľa osobitných predpisov alebo podľa medzinárodných zmlúv, ktorými je SR viazaná. Právne predpisy v oblasti štátnej podpory rešpektujú princíp rovnakého zaobchádzania vo vzťahu k cudzincom a garantujú rovnaké postavenie legálne žijúcich cudzincov na území SR, ako je právne postavenie občanov SR. Cudzinci, štátni príslušníci tretích krajín, si môžu podľa aktuálne platnej legislatívy uplatniť nárok na dávky v prípade legálneho zdržiavania sa na území SR a splnenia nárokových podmienok ustanovených zákonom. Na riešenie alebo zmiernenie hmotnej núdze sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi (dávka v hmotnej núdzi, aktivačný príspevok, ochranný príspevok, príspevok na nezaopatrené dieťa, príspevok na bývanie).

Dávka v hmotnej núdzi predstavuje mesačne 61,60 eura pre jednotlivca; 117,20 eura, ak ide o jednotlivca s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi; 107,10 eura, ak ide o dvojicu bez detí; 160,40 eura, ak ide o dvojicu s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi; 171,20 eura, ak ide o jednotlivca s viac ako štyrmi deťmi, a 216,10 eura, ak ide o dvojicu s viac ako štyrmi deťmi.⁵⁴ Ďalej patrí k príspevkom v hmotnej núdzi aktivačný príspevok vo výške 63,07 eura mesačne, príspevok na bývanie vo výške 55,80 eura pre jedného člena domácnosti a ak ide o domácnosť s viacerými členmi domácnosti, príspevok je vo výške 89,20 eura, ochranný príspevok, ktorý sa pohybuje v rozmedzí od 63,07 do 13,50 eura mesačne v závislosti od veku, schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, zdravotného stavu a rodinného stavu⁵⁵ a jednorazová dávka v hmotnej núdzi do výšky preukázaných výdavkov, najviac do výšky 3-násobku životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu⁵⁶.

Nárok na dávku v hmotnej núdzi alebo jej časť má cudzinec, ktorý nie je v pracovnoprávnom pomere alebo v inom obdobnom pomere, a to v prípade, ak bude 32 hodín mesačne vykonávať menšie obecné služby, dobrovoľnícku činnosť alebo sa zapojí do činností na predchádzanie mimoriadnej situácie. Ak takýto druh práce osobe nebude ponúknutý, nárok na dávku v hmotnej núdzi má aj bez vykonávania vyššie uvedených činností.

Jednorazové a opakované štátne sociálne dávky

Okrem dávky v hmotnej núdzi vzniká cudzincovi nárok, ak má trvalý alebo prechodný pobyt na území SR, aj na jednorazové a opakované štátne sociálne dávky.

54 Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

55 V zmysle § 7 ods. 2 zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

56 V zmysle § 17 zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Medzi jednorazové dávky patrí príspevok pri narodení dieťaťa vo výške 829,86 eura, ak ide o dieťa narodené z prvého až tretieho pôrodu, a 151,37 eura, ak ide o dieťa narodené zo štvrtého a ďalšieho pôrodu.⁵⁷ Jednorazový príspevok dieťaťu pri zverení do náhradnej starostlivosti je vo výške 500 eur a opakovaný príspevok dieťaťu zverenému do náhradnej starostlivosti je vo výške 138,13 eura mesačne, ak ide o nezaopatrené dieťa, ktoré nemá príjem, opakovaný príspevok náhradnému rodičovi je vo výške 175,62 eura mesačne. Príspevok na pohreb⁵⁸ sa poskytuje vo výške 79,67 eura.⁵⁹

Medzi opakované štátne dávky, na ktoré majú nárok aj osoby s udelenou medzinárodnou ochranou, patria prídavok na dieťa, rodičovský príspevok a ďalšie príspevky k rodičovskému príspevku spojené so starostlivosťou o deti. Prídavok na dieťa⁶⁰ je 23,52 eura mesačne na výchovu a výživu. Jednou z podmienok na uplatnenie nároku na prídavok na dieťa u cudzinca je, že je rodičom alebo opatrovateľom dieťaťa a zároveň sa oň riadne stará. Ďalej musí mať rodič alebo opatrovateľ s dieťaťom trvalý alebo prechodný pobyt na území SR. Na uplatnenie nároku na príspevok je potrebné podať žiadosť o príspevok na príslušnom úrade práce podľa miesta trvalého alebo prechodného pobytu. Medzi opakované dávky je možné zaradiť aj osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi vo výške 72,36 eura mesačne za starostlivosť o každé zverené dieťa, ktoré je občanom s ťažkým zdravotným postihnutím.⁶¹ Rodičovský príspevok vo výške 203,20 eura mesačne slúži na zabezpečenie riadnej starostlivosti o dieťa do 3 rokov. V prípade dlhodobého nepriaznivého zdravotného stavu dieťaťa sa nárok na dávku predlžuje do veku 6 rokov. V prípade zverenia do náhradnej starostlivosti sa nárok uplatňuje do 6 rokov veku, najdlhšie však tri roky od právoplatnosti rozhodnutia súdu o zverení dieťaťa do tejto starostlivosti. K rodičovskému príspevku⁶² patrí príspevok rodičom, ktorým sa narodili tri alebo viac detí a ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovaně narodili dvojčatá, zaopatrovací príspevok, príspevok na úhradu potrieb dieťaťa zvereného do pestúnskej starostlivosti, odmena pestúna.

57 V zmysle § 4 ods. 1 zákona č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a o príspevku na viac súčasne narodených detí a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

58 Zákon č. 238/1998 Z. z. o príspevku na pohreb.

59 Na príspevok na pohreb má žiadateľ nárok, ak je plnoletou a oprávnenou osobou na zabezpečenie pohrebu a on i zosnulý majú trvalý alebo prechodný pobyt na území SR. Na uplatnenie nároku na príspevok musí žiadateľ podať písomnú žiadosť podľa miesta pobytu zosnulého potvrdenú pohrebnou službou a okresným úradom.

60 V zmysle § 8 ods. 1 zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.

61 Zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa v znení neskorších predpisov.

62 Zákon č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

O dávky je potrebné požiadať na úrade práce podľa miesta trvalého pobytu. Žiadosť musí obsahovať meno a priezvisko žiadateľa, jeho trvalý pobyt a rodné číslo. Úrad posúdi žiadosť do 30 dní odo dňa doručenia. Úrad práce poskytuje dávky počas prvých dvoch rokov, potom táto kompetencia prechádza na obec. Dávky sa môžu poskytovať v peňažnej alebo vecnej (ošatenie, jedlo, prístrešie) forme. Dávky sa vyplácajú mesačne pozadu, a to najneskôr do konca kalendárneho mesiaca nasledujúceho po danom mesiaci, kedy osoba splnila podmienky nároku na dávku. Dávka a príspevky sa nevyplácajú do cudziny a neuplatňujú sa v období, kedy sa osoba zdržiava v cudzine. Poskytovanie dávky a príspevkov a poskytovanie jednorazovej dávky v hmotnej núdzi sa navzájom nevylučujú. Úrady práce a ich pracovníci nie sú špecificky vyškolení na interakciu s osobami s udelenou medzinárodnou ochranou. Tieto dávky a príspevky sú určené rovnako aj pre občanov SR.

V praxi narážame na viacero prekážok, napr. pri vybavovaní príspevku na bývanie, kedy osoby s udelenou medzinárodnou ochranou musia predložiť nájomnú zmluvu, ktorú vo väčšine prípadov nemajú, keďže prenajímatelia bytov poskytujú len podnájomnú zmluvu, ktorá ich neoprávňuje na získanie tohto príspevku. Vybavenie všetkých týchto štátnych príspevkov je administratívne náročné aj z dôvodu jazykovej bariéry.

3.9 Praktické skúsenosti pri umiestňovaní osôb s udelenou medzinárodnou ochranou na trh práce

Napriek tomu, že osoby s udelenou medzinárodnou ochranou majú prístup ku všetkým opatreniam, ktoré súvisia s uľahčením prístupu na trh práce, a sú zaradení medzi znevýhodnených uchádzačov na trhu práce, ich zamestnanosť ostáva aj naďalej veľmi nízka. Legislatívny rámec je upravený v prospech týchto osôb, ale z praktického hľadiska čelia mnohým bariéram, pričom kľúčovou prekážkou je nedostatočná znalosť, resp. neznalosť slovenského jazyka. Na takmer všetky pozície sa požaduje aspoň minimálna znalosť slovenského jazyka, predovšetkým čo sa týka porozumenia základných inštrukcií, ale aj jednoduchej komunikácie na pracovisku a pod. (napr. v reštauráciách v kuchyni, ale aj pri upratovaní atď.). Je možné konštatovať, že pracovné umiestnenie osôb s udelenou medzinárodnou ochranou je pravdepodobnejšie v oblastiach, kde podniky ponúkajú práce v profesiách bez nutnosti ovládať slovenský jazyk (napr. montážna činnosť). Prehľad odvetvových činností, ako aj profesií, v ktorých sú osoby s udelenou medzinárodnou ochranou zamestnané, nie je dostupný, keďže prehľad neobsahuje samostatnú štatistickú kategóriu azylantov alebo osôb, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana (pozri tabuľku č. 2). Podľa dostupných informácií od spolupracujúcich mi-

movládnych organizácií sú vo väčšine prípadov zo strany zamestnávateľov ponúknuté osobám s udelenou medzinárodnou ochranou len nízko-kvalifikované pracovné pozície za minimálnu mzdu. Tieto ponuky však osoby s udelenou medzinárodnou ochranou často odmietajú, pretože im nevyhovujú stanovené podmienky, predovšetkým tie platové. Nízka mzda im nestačí na pokrytie základných životných potrieb. Taktiež sa stáva, že niektorí nepriступujú k práci zodpovedne, sú vyberaví, nedodržiavajú termíny a pod. Mnohí si nájdu prácu skôr vo svojich komunitách a prostredníctvom známych, kde využívajú svoj rodný jazyk a len v minimálnej miere komunikujú v slovenskom jazyku. Zo strany zamestnávateľov býva často prekážkou nedôvera, ktorá pramení z etnických, rasových alebo náboženských predsudkov.

K sprievodným problémom pri uzatváraní pracovného kontraktu patrí, pokiaľ ide o osoby, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana, neochota zamestnávateľov zamestnať osoby s prechodným pobytom, ako aj odlišný doklad o oprávnení na poskytnutie zdravotnej starostlivosti, ktorú vystavuje MÚ MV SR. V tejto súvislosti sa osoby s poskytnutou doplnkovou ochranou stretávajú s neochotou všeobecných lekárov ošetriť ich, resp. vykonať zdravotnú prehliadku, o ktorú zamestnávateľa pred uzavretím pracovnej zmluvy požiadajú. Lekári ako dôvod uvádzajú zvýšenú byrokraciu s vyúčtovaním úkonov pre Všeobecnú zdravotnú poisťovňu (ďalej len VZP), čo však VZP odmieta. Rovnako je sprievodným problémom osôb s doplnkovou ochranou odovzdávanie tohto dokladu bezodkladne po vzniku pracovnoprávneho pomeru⁶³, ako aj uzatváranie pracovných zmlúv na dobu určitú v závislosti od trvania udeleného pobytu. S tým súvisí najmä následné úzkostné vnútorné prežívanie neistoty a strachu zo straty zamestnania alebo nepredĺženia pracovnej zmluvy.

⁶³ Ide o zdravotnú kartičku vydávanú MÚ MV SR. Ak osoba, ktorej bola udelená doplnková ochrana, začala pracovať, je povinná zdravotnú kartičku MÚ MV SR vrátiť, pretože zdravotné poistenie už bude uhrádzať zamestnávateľ.

Bibliografia

Publikácie

EMN Asylum and Migration Glossary 3.0. A tool for better comparability. European Migration Network, European Commission, 2014.

ESSPROS Manual. The European System of Integrated Social Protection Statistics, 2008 Edition, Eurostat, ISSN 1977-0375.

ŠNÍREROVÁ, M., VOLANSKÁ, M.: Postupy udeľovania ochranných štatútov neharmonizovaných na úrovni EÚ v Slovenskej republike. Národná štúdia pre Európsku migračnú sieť. Bratislava: IOM, 2009.

The different national practices concerning granting of non-EU harmonised protection statuses. EMN Synthesis Report. European Migration Network, European Commission, 2010.

Dokumenty / Iné zdroje

Integration of beneficiaries of international/humanitarian protection into the labour market: policies and good practices. Common Template of EMN Focussed Study. European Migration Network, European Commission, 2015.

Smernica Európskeho Parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany. Úradný vestník Európskej únie, 337/9.

Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za rok 2014. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, ÚHCP PPZ.

Uznesenie vlády SR č. 568 z 21. októbra 2015 k Informácii o podpore aktivít mimovládnych organizácií pri humanitárnej a integračnej podpore utečencov predložených iniciátormi petície Výzva k ľudskosti.

Internet

www.employment.gov.sk

www.iom.int

www.missoc.org

Legislatíva

Zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách v zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č.311/2001 Z. z. Zákonník práce o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č.40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 245/ 2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a o príspevku na viac súčasne narodených detí a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 238/1998 Z. z. o príspevku na pohreb.

Zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.

Zákon č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Prílohy

Tabuľka č. 1: Podmienky vstupu na trh práce: štátni príslušníci tretích krajín (ŠPTK)/azylanti/osoby s udelenou doplnkovou ochranou

Tabuľka č. 2: Počet osôb s udelenou medzinárodnou ochranou na trhu práce

Tabuľka č. 3: Podmienky prístupu k integračným opatreniam súvisiacim so vstupom na trh práce

Tabuľka č. 4: Počet osôb s udelenou medzinárodnou ochranou využívajúcich integračné opatrenia súvisiace so vstupom na trh práce

Tabuľka č. 5: Oprávnenosť na opatrenia súvisiace s integráciou na trhu práce a inštitúcie zodpovedné za výkon a financovanie týchto opatrení

Tabuľka č. 1: Podmienky vstupu na trh práce: štátni príslušníci tretích krajín/azylanti/osoby s udelenou doplnkovou ochranou

Podmienky/ obmedzenia	Vzťahuje sa na všetkých ŠPTK: 1) v legislatíve? 2) v praxi?	Vzťahuje sa na azylantov*: 1) v legislatíve? 2) v praxi?	Vzťahuje sa na osoby s udelenou medzinárodnou ochranou: 1) v legislatíve? 2) v praxi?	Poznámky
Povolenie na pobyt	1) áno 2) áno	1) áno 2) áno	1) áno 2) áno	V zmysle zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov je zamestnávateľ povinný vyžiadať si od štátneho príslušníka tretej krajiny pred jeho prijatím do zamestnania platný doklad o pobyte. Zamestnávateľ je povinný uchovávať kópiu dokladu o pobyte alebo iného oprávnenia na pobyt najmenej počas trvania zamestnania štátneho príslušníka tretej krajiny.
Povolenie na zamestnanie	1), 2) – áno, s výnimkou štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí spĺňajú podmienky v zmysle § 23a zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.	1) nie 2) nie	1) nie 2) nie	

	Potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokoškolskému vzdelaniu, ktoré obsahuje súhlas s jeho obsadením, sa vydáva na obdobie, počas ktorého by malo zamestnanie trvať, najviac však na 3 roky. Potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré obsahuje súhlas s jeho obsadením, sa vydáva na obdobie, počas ktorého by malo zamestnanie trvať, najviac však na 2 roky. Povolenie na zamestnanie udelí úrad najviac na obdobie, počas ktorého by malo zamestnanie trvať, najviac však na dva roky; pri zamestnávaní na účel sezónneho zamestnania, najviac na 180 dní počas 12 po sebe nasledujúcich mesiacov. (30 prac. dní nahlásené voľné pracovné miesto + obdobie na posúdenie žiadosti o pobyt do 90 dní.)	nevzťahuje sa	nevzťahuje sa	
Časové obmedzenie		nevzťahuje sa	nevzťahuje sa	
Obmedzenie na určitého zamestnávateľa	nie	nie	nie	

Tabuľka č. 1 - pokračovanie

Obmedzenie na určité pracovné odvetvie	nie	nie	nie	
Sú uprednostňovaní občania SR a EÚ?	áno	nie	nie	

Poznámky:

* Vráťane osôb s udeleným azylom z humanitných dôvodov.

Tabuľka č. 2: Počet osôb s udelenou medzinárodnou ochranou na trhu práce

	Azyľanti*						Osoby s udelenou doplňkovou ochranou					
	2010	2011	2012	2013	2014		2010	2011	2012	2013	2014	
Udelená ochrana	15	12	32	15	14		57	91	104	34	99	
Zamestnaní (vrátane samostatne zárobkovo činných)	0	0	6**	14**	15		0	0	0	5	11	
Počet prekvalifikovaných na svojej pozícii	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	
Počet nezamestnaných	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	
Počet neaktívnych osôb	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	

Poznámky:

* Vráťane osôb, ktorým bol udelený azyl z humanitných dôvodov.

** Žiadatelia o udelenie azylu.

(-) Dané údaje sa v SR nesaľujú, to znamená, že nie je možné určiť presný počet takýchto osôb.

Tabuľka č. 3: Podmienky prístupu k integračným opatreniam súvisiacim so vstupom na trh práce

	Vzdelávanie	Jazykové kurzy	Orientačné kurzy	Odborné vzdelávanie	Poradenstvo	Uznávanie kvalifikácií	Garantované minimálne zdroje	Bývanie
Povolenie na pobyt	áno všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK
Pracovné povolenie	nie všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK	nie všetky osoby s MO	nie všetci ŠPTK
Doklady totožnosti	áno všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK
Bydlisko	áno všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK
Znalosť jazyka	áno všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK
Konkrétne kvalifikácia/diplom	áno všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK	áno všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK

Finančné zabezpečenie	nie všetky osoby s MO	nie všetky osoby s MO	nie všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK	nie všetci ŠPTK	nie všetky osoby s MO	nie všetci ŠPTK	nie všetky osoby s MO počas prvých 6 mesiacov od udelenia MO
Nárok na pôžičku	-	-	-	-	-	-	-	-

Poznámky:

ŠPTK – štátni príslušníci tretích krajín.

Osoby s MO – osoby s udelenou medzinárodnou ochranou.

(-) Dané údaje sa v SR nesusledujú, to znamená, že nie je možné určiť presný počet takýchto osôb.

Tabuľka č. 4: Počet osôb s udelenou medzinárodnou ochranou využívajúcich integračné opatrenia súvisiace so vstupom na trh práce

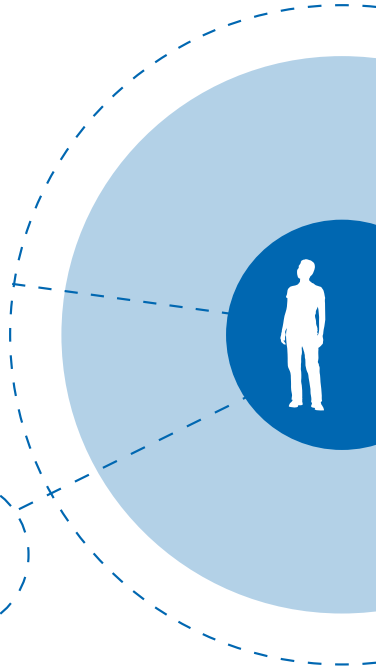
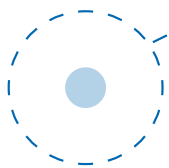
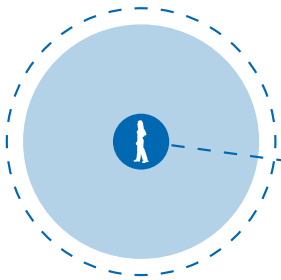
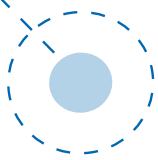
	Azyľanti a osoby, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana						Konkrétna skupina osôb
	2010	2011	2012	2013	2014		
Počet osôb využívajúcich prístup k vzdelaniu	72	103	136	49	113		Azyľanti a osoby, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana v uvedenom roku.
Počet osôb využívajúcich prístup k jazykovým kurzom	72	103	136	49	113		Azyľanti a osoby, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana v uvedenom roku.
Počet osôb využívajúcich prístup k orientačným kurzom	72	103	136	49	113		Azyľanti a osoby, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana v uvedenom roku.
Počet osôb využívajúcich prístup k odbornému vzdelávaniu	1	7	5	7	6		Azyľant vedený v evidencii úradu práce ako uchádzač o zamestnanie.
Počet osôb využívajúcich prístup k uznávaniu kvalifikácií	-	-	-	-	-		
Počet osôb využívajúcich prístup ku garantovaným minimálnym zdrojom	-	-	-	-	-		
Počet osôb využívajúcich prístup k poradenstvu	72	103	136	49	113		Azyľanti a osoby, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana v uvedenom roku.
Počet osôb využívajúcich prístup k bývaniu	72	103	136	49	113		Azyľanti a osoby, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana v uvedenom roku.

Poznámky:

(-) Dané údaje sa v SR nesledujú, to znamená, že nie je možné určiť presný počet takýchto osôb.

Tabuľka č. 5: Oprávnenosť na opatrenia súvisiace s integráciou na trhu práce a inštitúcie zodpovedné za výkon a financovanie týchto opatrení

Opatrenia súvisiace so vstupom na pracovný trh	Osoby s udelenou medzinárodnou ochranou	Zodpovednosť za výkon opatrení	Zodpovednosť za financovanie opatrení
Vzdelávanie	Áno, vo všeobecnosti. Neexistuje však špecifický program pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou v tejto oblasti.	MŠVVaŠ SR	MŠVVaŠ SR
Jazykové kurzy	Áno. Cez integračné projekty realizované MVO.	MÚ MV SR	MV SR, fondy EÚ
Orientačné kurzy	Áno. Cez integračné projekty realizované MVO.	MÚ MV SR	MV SR
Odborné vzdelávanie	Áno. Cez integračné projekty alebo taktiež, ak je zaradený v evidencii úradu práce, áno.	MPSVaR SR	ÚPSVaR
Poradenstvo	Áno. Cez integračné projekty alebo taktiež, ak je zaradený v evidencii úradu práce, áno.	MPSVaR SR, MÚ MV SR	ÚPSVaR, MV SR, fondy EÚ
Uznávanie kvalifikácií	Áno. MŠVVaŠ SR.	MŠVVaŠ SR	MŠVVaŠ SR
Garantované minimálne zdroje	Áno. ÚPSVR.	ÚPSVaR	ÚPSVaR
Bývanie	Áno. Cez integračné projekty realizované MVO.	MÚ MV SR	MV SR

**Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v SR
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)
Úrad v Slovenskej republike**

Grösslingová 35, 811 09 Bratislava, Slovenská republika
www.iom.sk, www.emn.sk

International Organization for Migration (IOM)
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)

ISBN: 978-80-89506-66-8